

Posudek na disertační práci

**„Nestacionarita konstrukce národu v současné Evropě:
Časoprostorová diferenciacie v podpoře a vlivu faktorů regionálního
nacionalismu v Katalánsku“**

Uchazeč: Mgr. Martin Lepič

Oponent: doc. RNDr. Vincenc Kopeček, Ph.D.

Předložená disertační práce Mgr. Martina Lepiče má celkem 312 stran, čtyři hlavní cíle v rovině empirické, teoretické a metodologické a celkem sedm hypotéz. Již tyto údaje zcela zřetelně signalizují, že se jedná o robustní a vysoce komplexní práci, na níž autor pracoval déle, než je obvyklé, a řekl bych, že i zdravé. Dle mého názoru existují tři (ideál)typy disertačních prací. Rychlokvašky, práce rozsahem a hloubkou optimální, a práce přenošené. A disertace Martina Lepiče se výrazně blíží onomu třetímu (ideál)typu. Nicméně mám pocit, že největší problém dopsat disertaci většinou mají ti „praví“ vědci, ti, kteří během svého výzkumu neustále objevují nová a nová témata a nezodpovězené otázky, na něž musí nalézat odpovědi. A práce tak bobtná a bobtná, termíny odevzdání propadávají, a nakonec oponent dostane ke čtení 312 stran. Nevím, jak přesně tvorba disertační práce Martina Lepiče probíhala, ale docela bych si vsadil, že asi nějak takto.

Hned na úvod musím uvést, že práci Martina Lepiče rozhodně doporučuji k obhajobě, neboť u díla, které je tak vysoce komplexní a logicky provázané, a za kterým je evidentně obrovský kus poctivé vědecké práce, ani jinak hodnotit nelze. Vzhledem k rozsahu díla se jej zde ani nebudu pokoušet nějak sumarizovat, spíše se pokusím jeho autorovi poskytnout určitou reflexi předností a slabín práce, jak je vidím já.

Začnu přednostmi. Tou hlavní je pro mne to, že autor kriticky reflektuje metodologii výzkumu. Činí tak jak ke konci rozsáhlé kapitoly 1.3, tak v samotném závěru práce. V kapitole 1.3 dává svou práci do kontextu různých metodologických tradic, přičemž slovo metodologie zde je nutno chápat ve významu, jaký prezentuje P. T. Jackson, tj. celého rigorózního vědeckého postupu ontologickými a epistemologickými otázkami počínaje, přes diskusi teorie, selekci výzkumných metod, až po sběr a analýzu dat.

Další předností je již zmiňovaná až sartoriánská systematická celá práce, kde musím jednoznačně ocenit, že se autorovi daří v tak rozsáhlém textu držet poměrně jasnou linku, nedochází k opakování argumentů, a vše spěje k podrobné diskusi výsledků u jednotlivých hypotéz. Konečně třetí předností práce je kapitola 4 „Kontext katalánského nacionalismu od počátku hnutí po současnost“, která má zřetelný, byť nedeklarovaný analyticistický rozměr a mj. i na základě doktorandovy výzkumné cesty do studovaného regionu vypráví narativ

katalánského hnutí za nezávislost – což by v podstatě samo o sobě stačilo na disertační práci, byť je mi jasné, že zrovna v případě Katalánska byl již podobný narativ spáchán mnohokrát a že autorovi šlo o systematictější analýzu – multidimenzionální komparaci v rámci jednopřípadové studie – v níž kapitola 4 působí jako vítaný a osvěžující kvalitativní prvek.

Ale pojďme se přesunout ke slabinám práce. Jedná se teď sice o mou domněnku, která mi budiž vyvrácena, ale přijde mi, že jak autor práci neustále rozšiřoval, jak se mu otvíraly nové a nové dimenze, poněkud to přehnal s kapitolou 2 „Teoreticko-konceptuální rámec geografického studia nacionalismu“. Je pravda, že kde jinde by měl člověk předvést, že se orientuje v teorii než v disertační práci, ale pakliže na straně 120 stále ještě probíhá konceptualizace a rekonceptualizace, je to již poněkud na pováženou. V případě Martina Lepiče to sice není konceptualizace/rekonceptualizace zbytečná, nechce totiž hypotézy jen verifikovat nebo vyvracet, ale snaží se v případě jejich nepotvrzení existující koncepty upravovat (rekonceptualizovat) a nabídnout tak alternativu k prostému tvrzení „ne, toto se nepotvrdilo, tečka“, ale jsem přesvědčen, že tato kapitola přece jen šla napsat úsporněji a zacíleněji. Pokud jsem někde při čtení „ztrácel nit“, bylo to právě tady, a některé věci se mi začaly spojovat až při čtení závěru, kde mi ona dlouhá konceptualizace a rekonceptualizace začala dávat smysl.

S tím souvisí i další má výhrada – a ta směřuje k jazyku práce. Z formálního hlediska nelze jazyku práce nic vytknout – je to akademický diskurz zkušeného autora typický složitými nominálními konstrukcemi. Takový způsob psaní se jaksí od akademika očekává. Ale i to má své limity. Dáte-li k sobě 312 stran, složité nominální konstrukce, autorovu zálibu použít cizí slova kdekoliv je to možné, a místy značnou interferenci s angličtinou (např. používání výrazů partikulární, evidence apod.) – což je zjevně dáno tím, že doktorand pracoval i se svými texty, jež vyšly v originále anglicky – dostanete extrémně hutný text, který i přes jeho vysokou akademickou hodnotu úplně nechcete číst ještě jednou. K tomu tedy jedna má rada: Takto komplikovaný jazyk unese relativně krátký článek, unese jej i oponent disertační práce, ale pokud by se z této disertace měla stát monografie, zasloužila by si zkrátit a hlavně jazykově zjednodušit, jinak si mnoho čtenářů nenajde.

A přidám ještě dvě výhrady, poněkud „rýpavé“ a v kontextu práce marginální, ale které si vzhledem ke svému výzkumnému zaměření nemohu dovolit pominout. Na s. 80 je tvrzení, že Kurdistan se mj. rozkládá i na území Arménie, přičemž je zjevně myšlena Arménská republika. To se sice občas v literatuře uvádí, a vychází to z faktu, že v Arménii žije několik desítek tisíc kurdských mluvčích; nicméně ve většině případů se jedná o Jezídy, kteří se sami za Kurdy většinou nepovažují, což výborně na rozsáhlém terénním výzkumu dokazují manželé Schulzovi. Samo kurdské národní hnutí území Arménie za „své“ nijak výrazně nepovažuje, spíše je Arménie chápána jako jakési refugium, místo, kde utlačované národy jako Kurdové, Jezídi nebo Asyřané nacházejí klidné a bezpečné útočiště. Dále, na s. 273–

274 je poněkud dezinterpretován Benedict Anderson. Ona Andersonova myšlená společenství (Martin Lepič tu mimochodem interferuje s angličtinou výrazem pomyslná komunita, navíc slovo pomyslný má v češtině spíše význam „neskutečný, domnělý, zdánlivý“) nestojí tak, že k jejich vzniku není nutný osobní kontakt, ani že jsou jen domnělá, ale že i když v osobním kontaktu spolu nemohou být všichni ti, kteří se považují za příslušníky předmětného národa, existuje společné povědomí, že tímto národem jsou. Osobní kontakt je pochopitelně pro konstrukci národa důležitý – zde by se dalo jistě operovat Deutschem a jeho důrazem na komunikaci, případně Azarem Gatem a jeho důrazem na spojitý charakter osídlení příslušníky vznikajícího národa. Nicméně vztáhneme-li to zpět k Andersonovi, on tu pomyslnost vztahuje na národ jako celek při jeho každodenní existenci, nikoliv na absenci či nedůležitost osobních kontaktů při jeho konstrukci.

Závěrem musím konstatovat, že předloženou disertační práci Martina Lepiče považuji za významný přínos nejen ke studiu katalánského regionálního nacionalismu, ale problematiky regionálního nacionalismu jako takového. Martin Lepič ukazuje, jak komplexní, mnohvrstevnatý a proměnlivý (autor píše nestancionární) nacionalismus je. Rovněž se uchazeč nebojí navrhnout precizaci stávajících teoretických východisek a rovněž se nebojí kreativním, a přitom rigorózním způsobem práci koncipovat z hlediska metodologie v jacksonovském smyslu tohoto slova. Měl-li bych vypíchnout nejzajímavější zjištění ve vztahu k teorii, jedná se podle mého názoru o typ etnicky odmítaného nacionalismu, který by si zřejmě zasloužil systematičtější rozpracování, ale to pochopitelně již v jiném textu.

Předložená disertační práce Martina Lepiče jednoznačně splňuje všechny nároky na takovýto text kladené, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Náměty k diskusi:

1. Vzhledem k tomu, že doktorand se snaží ukázat limity existujících teorií a v práci dokazuje, že mu matematika a statistika není cizí, neuvažuje do budoucna, že by se pokusil deklarovanou rekonceptualizaci tří tradičních teoretických přístupů ke konstrukci národa a nacionalismu, tj. teorie teritoriální a sociální nacionalizace, teorie permeability národní příslušnosti a teorie konsekvencí nacionalistické mobilizace, provést pomocí QCA (Qualitative Comparative Analysis), relativně nové

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

metody na bázi mlhavé množiny, jak ji propaguje zejména na půdě mezinárodních vztahů Carsten Schneider?

2. Autor navrhuje v textu celou řadu možných dalších výzkumných otázek – kterou z nich považuje za nejdůležitější/nejaktuálnější/nejrelevantnější – a proč?

Ve Slezské Ostravě dne 3. prosince 2021

.....

doc. RNDr. Vincenc Kopeček, Ph.D.

